

КУРСИ ПІДГОТОВКИ ПЕРЕКЛАДАЧІВ ЖЕСТОВОЇ МОВИ: ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ

Анотація

В статті згадано статус української жестової мови в законодавчих документах. Відзначено якісні зміни часу на зміст курсів з підготовки перекладачів жестової мови, які проводило Українське товариство глухих з 1933 р. Розкрито зміст революційних змін з моменту отримання ліцензії МОН України (2009) на проведення навчання майбутніх перекладачів жестової мови.

Акцентовано увагу на важливості вивчення одиниць власне жестової мови поряд з одиницями калькованого жестового мовлення, вказавши суттєві відмінності між ними. Наведено приклади одночасності застосування лексичних значень, властиві жестовій мові. Подано правила опису уявного розміщення об'єктів відносно суб'єкта. Показано покладення функцій прийменників на інші частини жестової мови. Вперше виявлено способи подачі безеквівалентної лексики жестової мови.

Ключові слова: жести́ва мо́ва. курси, ліцензія, немануальний компонент, перекладач, підготовка, прийменник, програма.

Постановка проблеми. В останні роки в Україні жести́ва мо́ва (ЖМ) як мо́ва спілкування осіб з порушеннями слуху є центром уваги наукових і освітніх працівників, громадських організацій на кшталт Українського

товариства глухих (УТОГ), «Відчуй» тощо, а також безпосередніх її носіїв – Глухих. Зумовлено це рушійними реформами в соціальній та освітній сфері, які не могли не статися внаслідок викликів сьогодення.

Статус ЖМ прописаний у ст. 23 ЗУ «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні» [1]. Зокрема, в ній зазначено, що органи державної влади та органи місцевого самоврядування сприяють наданню послуг перекладачів ЖМ громадянам України з порушеннями слуху, які користуються ЖМ. ЗУ «Про забезпечення функціонування української мови як державної» (2019 р.) гарантується надання право кожному Глухому вільно використовувати українську жестову мову (УЖМ) у суспільному житті та навчатися УЖМ, що передбачає надання перекладацьких послуг для взаємозв'язку між сторонами: чуючою та глухою особами [2]. У новому ЗУ «Про соціальні послуги», чинність якого набуде з 01 січня 2020 р., також згадується переклад ЖМ як соціальна послуга, спрямована на підтримку та обслуговування Глухих [3].

Всі рушійні зміни в Україні могли статися і продовжують з'являтися після ратифікації Україною Конвенції Асамблеї ООН «Про права інвалідів» [4]. Перед Центральним правлінням УТОГ, як виклик сьогодення, постало питання створення законодавчого документу, який би повністю передбачив захист спільноти Глухих, яка користується виключно ЖМ (тобто жестомовних осіб), у всіх сферах їхньої життєдіяльності. Таким документом, розробленим командою фахівців УТОГ та відділу навчання ЖМ Інституту спеціальної педагогіки і психології імені М. П. Ярмаченка НАПН України, є проєкт ЗУ «Про українську жестову мову» [5], який виноситься на засідання Верховної Ради України.

Зазначений законопроект надає важливого значення зміцненню статусу УЖМ як одного з найважливіших чинників мовної самобутності глухих та слабкочуючих громадян України. Він виходить з того, що тільки вільний розвиток УЖМ та її рівноправність з усіма національними мовам забезпечить повне й рівне здійснення глухими та слабкочуючими громадянами України всіх прав людини й основоположних свобод.

Зазначимо, що у згаданому законопроекті міститься розділ «Послуги перекладу УЖМ», у якому прописано, що підготовка та підвищення кваліфікації перекладачів ЖМ здійснюється УТОГ та ВНЗ України, які мають ліцензію МОН України на здійснення такої діяльності. Також навчання перекладачів ЖМ здійснюється за методиками та програмами, затвердженими МОН України, узгодженими з представницькими громадськими об'єднаннями глухих осіб в Україні. Зазначено, зокрема, що порядок та умови надання і отримання послуг перекладу ЖМ визначається Кабінетом Міністрів України і фінансування послуг перекладу ЖМ здійснюється за рахунок Державного бюджету України, місцевих бюджетів, бюджетів установ, підприємств та організацій, які мають потребу в отриманні такого роду послуг, та за рахунок коштів фізичних та юридичних осіб в порядку, затвердженому Кабінетом Міністрів України [5].

Мета статті. Для забезпечення втілення в реалії життя законодавчого документу в частині надання перекладацьких послуг жестомовним особам важливо розглянути кадровий потенціал. Отже, головною метою цієї статті є розкриття змісту курсів з підготовки перекладачів ЖМ, які проводить Навчально-відновлювальний центр (НВЦ) УТОГ; акцентування уваги на потребу якісних змін з врахуванням викликів сьогодення з метою осучаснення навчальної програми для перекладачів ЖМ.

Про хибність термінів «сурдоперекладач» і «перекладач-дактилолог» нами було зазначено у відповідній науковій статті [6], тому додатково підкреслимо, що правильним є термін «перекладач ЖМ», і зазначений перекладач ЖМ виконує аналогічні з, наприклад, перекладачем французької мови, функції. Хоча, в деяких офіційних документах ще зберігаються хибні назви на позначення згаданого фахівця.

Виклад основного матеріалу. Переходячи до основного викладу статті, звернемо увагу, що починаючи з 1933 року питанням організації підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікаційного рівня для перекладачів ЖМ у формі курсів різної тривалості терміну навчання займалося УТОГ. Товариство

і понині проводить курси підготовки перекладачів ЖМ та підвищення кваліфікації останніх за програмами, які змінюються відповідно до викликів часу [7].

Слід коротко зазначити, що до 2003 р. вивчення жестових одиниць на курсах підготовки перекладачів ЖМ (раніш: курси первинної підготовки перекладачів-дактилологів) йшло за абетковим порядком російською мовою, і у складі викладачів ЖМ були досвідчені перекладачі-дактилологи, які вийшли з родин Глухих. Саме Іванюшева Н. В. та Зуєва Є. М. є укладачами словника ЖМ, поданий російською мовою.

Сторінка словника ЖМ

Додаток №1

А

1. **Абсолютный** — полный, ликвидация.
2. **Абстрактный** — а) оторванный, жизнь
б) фантазия - шевелить пальцами.
3. **Авангард** — передовой.
4. **Автоматическое оружие** --- кнопки - (затвор)
5. **Автономии** — замкнутое + управление.
6. **Авторитет** — а) основа
б) влияние. „
7. **Авторитарный** — а) главный + хозяин
б) власть + влиять.
8. **Агент** — а) сыщик
б) человек + действие. —
9. **Агонии** — приближение + смерть
10. **Аграрный** — а) земельный,
б) сельскохозяйственный.
11. **Агрегат** — совокупность оборудования.
12. **Агрессии** — захват.
13. **Адвокат** — юрист + защита.
14. **Администрации** — а) директор + служба
б) служба + управление.
15. **Администрирование** — а) грубо + командовать
б) поручать + командовать.
16. **Адъютант** — офицер + сопровождать.
17. **Акклиматизироваться** — а) привычка + погода
б) привычка + условия.
18. **Актуальный** — важный + сейчас.
19. **Акцент** — а) своеобразие + речь
б) внимание + указать.
20. **Акционер** — а) вложить + цена (деньги)
б) собственник акции.

З 2003 р. затверджується навчальна програма, яка виходить з того, що слухачі курсів з підготовки перекладачів ЖМ мають опанувати затверджений

обсяг науково-теоретичних та практичних знань. Навчальні програми курсів передбачали три етапи навчання: початковий етап навчання перекладачів ЖМ (12 тем із загальною кількістю 450 год); етап підвищення кваліфікаційного рівня для перекладачів ЖМ (7 тем із загальною кількістю 150 год); удосконалення навичок та можливостей перекладу (на засвоєння 4 тем виділено 45 год). Слід підкреслити, що програма курсів мала тематичну структуру, аде вивчення жестових одиниць продовжувало йти в абетковому порядку.

Викликами того часу слід вважати два чинники: перший – усвідомлення приналежності до української держави та підняття статусу української мови; другий – визнання ефективності опанування іншою мовою у носія даної мови. Таким чином, на курсах підготовки перекладачів ЖМ навчання йшло двома мовами: словесною українською та словесною російською у співвідношенні 40%-60% на користь останньої (переважна більшість слухачів курсів навчалася у школах з російською мовою навчання і вважала її першою мовою). Також інноваційним кроком стало уведення у склад викладачів ЖМ носіїв цієї мови: глухих та слабкочуючих осіб, які виконували функцію асистента чуючого викладача. Втім, основною відмінністю згаданих курсів було те, що наголос ставився на опануванні калькованим жестовим мовленням (КЖМ), де кожне слово мало жестовий відповідник; де у жестовому реченні мовні одиниці будувалися в суворій послідовності мовних одиниць речення словесної мови (СМ).

Перевірка рівня кваліфікації перекладачів ЖМ залишалася без змін: рівень жестомовної комунікативної компетентності (ЖКК) визначався за результатами складеного іспиту за білетованою паперовою формою перед кваліфікаційною комісією, до складу якої входили викладачі курсів та керівництво ЦП УТОГ в особі голови та його першого заступника. Перевірка ЖКК будувалася на основі таких критеріїв як обсяг словникового запасу ЖМ; техніка прямого жестового перекладу; техніка зворотного жестового перекладу; техніка дактилювання; сценічна майстерність жестового перекладу

та зовнішні дані перекладача; техніка артикуляції; виразність обличчя та емоційна виразність перекладу; організаційна структура УТОГ та його завдання; основи діловодства, законодавства про працю і соціально-трудова реабілітацію інвалідів зі слуху; правила перекладу і етика перекладача-дактилолога. Останній вивчався на підставі Кодексу професійної етики перекладачів-дактилологів, який містив 6 правил: 1) професіоналізм, знання та компетентність; 2) співчуття / чуйність та об'єктивізм; 3) зберігання таємниці; 4) підвищення кваліфікаційного рівня; 5) паритет в особистих відносинах між перекладачами ЖМ; 6) здатність працювати як «тінь» глухої людини. Крім перерахованого враховувались певні кваліфікаційні вимоги, серед яких – рівень освіти, термін перебування на посаді перекладача-дактилолога.

До компетенції кваліфікованої комісії відносилося прийняття рішення і присвоєння певної категорії та відповідного сертифікату. Без змін залишалися такі категорії як «перекладач-дактилолог без категорії», «перекладач-дактилолог другої категорії», «перекладач-дактилолог першої категорії» та «перекладач-дактилолог вищої категорії», запроваджені ще в кінці минулого століття.

Починаючи з 2009-2010 р., з появою революційних викликів, пов'язаних з піднесенням законодавчого статусу ЖМ в Україні, – кардинально змінюється мета, суть і технологія викладання ЖМ для слухачів курсів підготовки перекладачів ЖМ.

Першим кроком до змін стало прийняття рішення ЦП УТОГ щодо перейменування назви фахівців, які надають перекладацькі послуги жестомовним особам, у відповідності з світовою практикою, а саме: термін «перекладач-дактилолог» перейменовується на «перекладач ЖМ» у частині кадрової підготовки. Наступним кроком стало отримання у 2009 р. НВЦ УТОГ ліцензії МОН України на проведення курсів з підготовки перекладачів ЖМ та підвищення кваліфікації згаданих фахівців. Саме в ліцензованих документах знайшла своє відображення нова робітнича професія «Перекладач жестової мови».

Нові віяння часу торкнулися і змісту навчальної програми курсів з підготовки перекладачів ЖМ: вона почала враховувати галузеву специфіку – надання перекладачами ЖМ перекладацьких послуг в освітній, медичній, правовій, культурно-дозвіллевій, спортивній, політичній тощо сферах. Основою для формування навчальної програми для перекладачів ЖМ стали наукові розробки лабораторії ЖМ (нині – відділу навчання ЖМ) Інституту спеціальної педагогіки й психології ім. М. П. Ярмаченка НАПН України. Загальна навчальна програма містила робочі програми з п'яти дисциплін. Перша, вступна, програма навчальної дисципліни «Особливості навчання та виховання осіб з порушеннями слуху» стала давати слухачам базові теоретичні знання про професію перекладача ЖМ, історію УТОГ, його завдання та основні напрями діяльності.; знайомити з умовами оплати праці перекладачів ЖМ, висвітлювати кваліфікаційні вимоги до посади перекладача ЖМ»; більш детально розкривати наступні теми: «Класифікація осіб з порушеннями слуху», «Середовище та умови розвитку дитини з порушеннями фізичного розвитку», «Психологічні особливості глухих та слабкочуючих осіб», «Система навчання та виховання осіб з порушеннями слуху в Україні. Форми і методи навчання дітей з порушеннями слуху», «Поняття реабілітації інвалідів. Основні напрямки реабілітації: медична, професійна, соціальна». На вивчення зазначеної теоретичної дисципліни відводиться 26 год (із них 18 лекцій і 8 семінарів).

Друга робоча навчальна програма навчальної дисципліни «Лінгвістика ЖМ та дактилологія» глибоко уводить слухачів курсів в поняття «жестова мова». Разом з теоретичними знаннями вони починають отримувати перші практичні навички під час вивчення наступних тем: «Український дактильний алфавіт: форма, місце, конфігурація, темп. Правила дактилювання», «Історія виникнення дактилології», «ЖМ – засіб міжособистісного спілкування Глухих. Основні компоненти ЖМ», «Історія виникнення та розвитку ЖМ Глухих. Форми комунікації», «КЖМ та ЖМ Глухих», «Характеристика жесту як кінеми», «Методи перекладу: послідовний і синхронний», «Спорідненість і

відмінність понять жестових одиниць у різних країнах», «Міжнародна ЖМ». На опанування тем зазначеної дисципліни відводиться 58 год (в т.ч.40 лекцій та практичних занять і 18 семінарів).

Найбільша кількість годин відводиться на опанування найголовнішої дисципліни «Жестова мова», на її вивчення відводиться 80 год (75 практичних занять і 5 семінарських занять). Робоча програма навчальної дисципліни «Жестова мова» має свою ієрархічну структуру у формі розділів, таких як «Мова – суспільне явище», «Формування жестово-дактильної компетентності», «Удосконалення та автоматизація навичок ЖМ на запропонованому матеріалі». Кожний з розділів містить від одного до двох десятків тем.

Найменша кількість годин (6 год, у т.ч.3 лекції та 3 семінари) йде на вивчення актуальної для майбутнього перекладача ЖМ дисципліни «Основи ділового етикету».

Остання робоча навчальна програма навчальної дисципліни «Основи психології та педагогіки» допомагає перекладачам ЖМ краще розуміти жестомовну особу з точки зору психології та педагогіки. На вивчення зазначеної дисципліни відводиться 16 год (13 лекцій і 3 семінари).

Позаяк за умовами ліцензії не допускається набір слухачів на курси підвищення кваліфікації перекладачів ЖМ, які не пройшли навчання на курсах з підготовки перекладачів ЖМ та у яких було відсутнє ліцензоване посвідчення перекладача ЖМ, яке давало б офіційний дозвіл на надання перекладацьких послуг, – то у проміжок 2009-2014 рр. на курси з підготовки перекладачів ЖМ прибувають діючі перекладачі ЖМ. Варто акцентувати увагу на тому, що оновлення змісту навчання і формат викладання для перекладачів ЖМ з практичним досвідом роботи стає новим. Слід зазначити, що відповідно до ЗУ про українську мову на курсах з підготовки перекладачів ЖМ мовою викладання стає українська мова та УЖМ. Що стосується інноваційних змін курсів підготовки перекладачів ЖМ, то новизна полягає в тому, що навчання проводиться з використанням наочних матеріалів, таких як

текстові та відеопрезентації з використанням комп'ютерних технологій – це сприяє якісному засвоєнню нових мовних одиниць ЖМ, відтворених носіями ЖМ в притаманному їм темпі мовлення. Якісно оновлюється склад викладачів курсів з підготовки перекладачів ЖМ, зокрема, викладачів ЖМ: більше половини складу їх становлять носії ЖМ (тобто глухі жестомовні особи) з вищою педагогічною освітою. Всі викладачі курсів з підготовки перекладачів ЖМ мають проходити обов'язкову атестацію з наданням дидактичних матеріалів та ознайомленням членів атестаційної комісії з власними методиками викладання своїх тем. Новим для практикуючих перекладачів ЖМ стає глибоке «поринання» у власне ЖМ: поруч з мовними одиницями КЖМ перед ними постають візуально інші – мовні одиниці власне ЖМ, які несуть одне лексичне навантаження. Втім, лексичне значення жестової одиниці є глибшим, яскравішим, емоційно забарвленим. Морфологічні та синтаксичні властивості ЖМ для перекладачів, які досить тривалий час практикували КЖМ, становлять певні труднощі, оскільки демонструють інші мовні закони, на відміну від КЖМ, яка є прообразом СМ, та виражають мовну самобутність культури Глухих.

Починаючи з 2015 р., коли майже всі перекладачі ЖМ, які працюють в системі УТОГ, отримали ліцензований документ на право надавати перекладацькі послуги в різних установах, організаціях, закладах тощо, – починається системна підготовка з формування групи майбутніх слухачів курсів з підготовки перекладачів ЖМ через ЗМІ, сайти громадських організацій, обласні служби зайнятості тощо. Також на зазначені курси починають записуватися студенти чи випускники Інституту корекційної педагогіки та психології Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова; випускники Школи ЖМ при Культурному центрі УТОГ, в якому отримали основи ЖМ; волонтери чи працівники інших громадських організацій тощо. Тобто, формування групи йде за рахунок осіб, які або мають лише базові знання ЖМ, або вони у них відсутні, але і перші, та інші в системі Товариства не працювали. Тому для них вкрай актуальним є

отримання теоретичних знань про Товариство глухих, різні форми комунікації з Глухими, – все це полегшує початок знайомства з УЖМ та допомагає формувати практичні навички спілкування. Якщо теоретичні матеріали курсів викладають чуючі викладачі, то практичні заняття проводяться глухими викладачами у повній тиші: таким чином йде акумулювання уваги слухачів курсів на візуальних рухових знаках: руках, корпусу тіла та голови викладача ЖМ.

Продовжуючи вивчення лексики УЖМ за тематичним принципом викладачі намагаються подати нові мовні одиниці в структурі самого речення. За спостереженнями викладачів і підтвердженням слухачів найважчим є засвоєння, впізнавання і розрізнення одиниці на позначення руху та переміщення. Для цього вводяться практичні вправи, де застосовуються жести на позначення місця: *там, тут, навколо, скрізь, праворуч, ліворуч* тощо через призму візуально-уявного супроводу: тобто співрозмовник має чітко розуміти місце розташування об'єкта і суб'єкта. Якщо відтворити ЖМ речення *Я стою тут, а мама – там*, де важливо чітко вказати, де саме *там*, то речення *Літаки злітали в різних напрямках* передбачає показ одиниці на позначення *літак* у конфігурації у горизонтальному положенні обома руками, які здійснюють кількарізний рух «злітання» у різні сторони в ритмічному темпі. У цьому реченні застосована унікальна властивість ЖМ одночасно відтворювати кілька лексичних значень, чого немає у СМ: *літакИ, зліт, різний, напрямИ*.

Новинкою для слухачів курсів з підготовки перекладачів ЖМ стає на початковому етапі практичне навчання розміщення об'єктів на папері на основі жестового опису. Для цього слід прийняти і засвоїти наступні правила:

- Промовець – це «двері», тобто він описує предмети у замкненому просторі, знаходячись на порозі дверей;
- Обов'язково чітко позначається місце дверей між стінами (посередині, під якоюсь стіною), тобто витягнутими руками треба позначити відстань дверей до паралельних стін та показати ширину і довжину кімнати;

- Якщо у замкненому просторі є вікно чи вікна, це слід зафіксувати перед описом розміщення об'єктів;
- Опис розміщення об'єктів йде рівномірно від дверей за умови відсутності центрального чи досить великого за розміром об'єкту в кімнаті. Якщо такий об'єкт має місце бути, то опис розпочинається від нього (н-д: писемний стіл у центрі кабінету);
- Варто знати, що права рука описувача, це завжди права сторона особи, яка фіксує розміщення об'єктів.

Розвиваючи цю тему викладачі ЖМ на прикладі поданої картинки показують розміщення об'єктів відносно хлопчика справа (спочатку лавочка, за нею ряд пожовтілих дерев, вуличний ліхтар і лише потім багатоповерхові будинки), якого ми зображуємо в процесі ходи і його витягнута права рука імітує вигулювання собаки на повідку.

У процесі вивчення ЖМ на курсах йде усвідомлення зайвості позначення прийменників у жестовому реченні, оскільки їх замінюють рухи напряму чи переміщення об'єктів. Наприклад у реченнях *Вилізти НА дерево. Притулитися ДО дерева. Розлягтися БІЛЯ дерева. Стрибнути З дерева* це навантаження беруть на себе інші члени жестового речення.

Безумовно викликом сьогодення є вивчення на курсах з підготовки перекладачів ЖМ на базі НВЦ безеквівалентної лексики (БЛ) УЖМ. Що стосується БЛ у СМ, то це слова або словосполучення, які позначають предмети, явища, процеси, але на даному етапі розвитку мови не мають

еквівалентів перекладу. У сучасній мовознавчій науці термін «БЛ» порівняно новий, і в його витлумаченні немає однастайності, а інколи й конкретності, що не сприяє визначенню БЛ як категорії лінгвістики. БЛ відображає національно-культурну своєрідність мови на лексичному рівні, називає такі поняття та явища у сфері певної культури, які не властиві іншим. БЛ наявна в кожній мові, в тому числі і ЖМ. БЛ в УЖМ передається трьома способами: дактильною, артикуляційно-жестовою та жестовою одиницею.

Наприклад, за допомогою першого способу можна показати, що ХВ – це *хвалько*, а МИ – *сєнс*; застосування другого способу, а саме артикулювання одночасно з показом жесту дає безліч одиниць БЛ. Наприклад, жест ВВІЧЛИВИЙ з артикулюванням *в-і-в-а* означає поняття: *гаразд, проїхали*. Що стосується третього способу, то певна одиниця БЛ ЖМ передається за допомогою наведення прикладів, оскільки не існує відповідника у СМ.

Дослідники ЖМ, аналізуючи її мовні одиниці, ігнорують існування артикуляції ЖМ, оскільки стереотипно вважають, що артикуляції як такої у ЖМ не існує, а якщо Глухі її застосовують, то в даний момент вони використовують КЖм (де артикуляція СМ є практично обов'язковою). Насправді, артикуляція ЖМ існує, проте, практично не досліджена. Втім, виклики сьогодення, а саме – застосування Глухими артикуляції ЖМ, передбачають знайомство слухачів курсів з її прикладами. Жестомовні особи України однаково артикулюють відтворюючи, наприклад, жест ОДНАКОВО – *г-а-п*; одиницю БЛ зі значенням: не робити довгий вступ, викласти суть коротко – *е-е-е*; одиницю БЛ зі значенням: неможливо сприймати інформацію, яка знесилює людину – *р-у*; одиницю БЛ зі значенням: нікого не було – *у-с-с*; одиницю БЛ зі значенням: наявність глибокого змісту – *в-н-у-а-ф*. одиницю БЛ зі значенням: так само, без змін – *в-е-в-е*.

І, насамкінець, протягом всього терміну навчання на курсах з підготовки перекладачів ЖМ слухачі поруч з вивченням мануальної складової ЖМ вивчають немануальну (значення поняття за допомогою рухів м'язів обличчя),

що тривалий час не визнавалося викладачами курсів з підготовки перекладачів ЖМ і не було об'єктом вивчення майбутніми перекладачами ЖМ.

Висновки. Узагальнюючи вищевикладене у статті, підсумовуємо, що:

1. Статус ЖМ прописано в низці законодавчих документів, зокрема в ЗУ «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні» «Про забезпечення функціонування української мови як державної» «Про соціальні послуги» тощо.

2. Командою членів ЦП УТОГ та відділу навчання ЖМ Інституту спеціальної педагогіки та психології ім. М. П. Ярмаченка НАПН України розроблено і підготовлено законопроект «Про українську жестову мову» до винесення на обговорення Верховною радою України.

3. Курси з підготовки перекладачів ЖМ започатковані УТОГ з 1933 р. Спочатку навчання ведеться російською мовою і вивчення жестових одиниць йде за абетковим порядком. З віянням часу удосконалюється навчальна програма курсів, яка містить відповідно програми з п'яти дисциплін («Особливості навчання та виховання осіб з порушеннями слуху», «Лінгвістика ЖМ», «Жестова мова», «Основи ділового етикету», «Основи психології та педагогіки»), і вивчення жестових одиниць йде за тематичним принципом.

4. З 2009 р. НВЦ УТОГ отримано ліцензію на здійснення навчання з підготовки перекладачів, по закінченню яких слухачі курсів отримують робітничу професію «Перекладач ЖМ».

5. Виклики сьогодення спричинюють революційні зміни, що приводять до появи у викладацькому колективі носіїв ЖМ з вищою педагогічною освітою; поруч з КЖМ під час навчання йде глибоке «поринання» в УЖМ; зосереджується увага на немануальному компоненті УЖМ; з'являються правила опису розміщення об'єктів у просторі; вперше йде знайомство з безеквівалентною лексикою ЖМ та артикуляцією, яка притаманна УЖМ.

Nataliia Adamiuk, Sign Language Translator Training Courses: Challenges of the Present

The article deals with the training of sign language interpreters, which has been conducted by the Ukrainian Society of the Deaf since 1933. The influence of the Soviet era on the courses is mentioned: the teaching is conducted exclusively in Russian, as the course participants were graduates of schools with the Russian language of instruction; Sign language was taught by teachers with normal hearing who came from families of deaf people; the study of sign language units was conducted according to the alphabetical principle of the Russian dictionary.

The article mentions the status of Ukrainian sign language in various legislative documents of Ukraine. Qualitative changes in the time for the content of training courses for sign language translators, which began in 2003, are noted: the involvement of sign language speakers in teachers, the study of sign language on a thematic basis in absolute silence.

The content of the revolutionary changes since the receipt of the license of the Ministry of Education and Science of Ukraine (2009) to conduct training of future sign language interpreters at the training and rehabilitation center of the Ukrainian Society of the Deaf is revealed.

Emphasis is placed on the importance of learning the units of the actual sign language along with the units of calcined sign language; the significant differences between them in the transfer of the exact lexical meaning and the differences in sentence construction are indicated.

Examples of simultaneous use of several lexical meanings contained in one sentence, which is characteristic of sign language, are given. Attention is focused on the ability to fix and designate the placement of objects based on sign language. The rules for describing the imaginary placement of objects relative to the subject in the enclosed space are presented. The lack of use of prepositions in sign language is shown, since the functions of prepositions are assigned to other parts of sign language.

For the first time, the presence of non-equivalent vocabulary in the Ukrainian sign language was recognized and the ways of submitting the said vocabulary were identified. The focus is also on the articulations in the process of sign language, which are inherent only in sign language.

Key words: *sign language. Courses, license, non-manual component, translator, training, pretext, program.*

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні», 11.08.2013. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/875-12/page>
2. Закон України «Про забезпечення функціонування української мови як державної», 25.04.2019. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19>
3. Закон України «Про соціальні послуги», 17.01.2019. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19>
4. Конвенція про права інвалідів : Резолюція генеральної Асамблеї ООН № 61/106. – Режим доступу : www.un.org.ua.
5. Адамюк Н. Б. До питання про проект Закону України «Українська жестова мова»/ Н. Б. Адамюк. – Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови: зб. наук. праць: Вип. 12 / за ред. В. В. Засенка, А. А. Колупаєвої. – К.: ТОВ «Поліграф плюс», 2017. – С.10-18.
6. Адамюк Н. Б. Сучасний погляд на жестову мову/ Н. Б. Адамюк. – Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови: зб. наук. праць: Вип. 14 / за ред. В. В. Засенка, А. А. Колупаєвої. – К.: ТОВ «Поліграф плюс», 2018. – С.11-20.
7. Адамюк Н. Б. Інноваційна модель підготовки і перепідготовки перекладачів і педагогів в Україні з основ вивчення жестової мови / Н. Б. Адамюк. – Жестова мова й сучасність : зб. наук. пр. – Вип. 3 / [гол. ред. Засенко В. В.]– К.: Педагогічна думка, 2008. – С. 124 – 135.

REFERENCES

1. Zakon Ukrainy «Pro osnovy sotsialnoi zakhyshchenosti invalidiv y Ukraini», 11.08.2013. – Rezhym dostupu : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/875-12/page>
2. Zakon Ukrainy «Pro zabezpechennia funktsionuvannia ukrainskoi movy yak derzhavnoi», 25.04.2019. – Rezhym dostupu : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19>
3. Zakon Ukrainy «Pro sotsialni posluhy», 17.01.2019. – Rezhym dostupu: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19>

4. *Konventsiiia pro prava invalidiv : Rezoliutsiia heneralnoi Asamblei OON № 61/106.* – Rezhym dostupu: www.un.org.ua.

5. *Adamiuk N. B. Do pytannia pro proekt Zakonu Ukrainy «Ukrainska zhestova mova»/ N. B. Adamiuk.* – *Osvita osib z osoblybymi potrebamy: shliakhy rozbudovyyu: zb. nauk. prats: Vyp. 12 / za red. V. V. Zasenka, A. A. Kolupaievoi.* – K.: TOV «Polihraf plus», 2017. – S.10-18.

6. *Adamiuk N. B. Suchasnyi pohliad na zhestobu movu/ N. B. Adamiuk.* – *Osvita osib z osoblybymi potrebamy: shliakhy rozbudovyyu: zb. nauk. prats: Vyp.14 / / za red. V. V. Zasenka, A. A. Kolupaievoi.* – K.: TOV «Polihraf plus», 2018. – S.11-20.

7. *Adamiuk N. B. Innovatsiina model pidhotovky i perepidhotovky perekladachiv i pedahohiv v Ukraini z osnov vuvchennia zhestovoi moby / N. B. Adamiuk.* – *Zhestova mova i suchasnist : zb. nauk. pr. – Vyp. 3 / [hol. red. Zasenka V. V.]*.– K.: Pedahohitsna dumka, 2008. – S. 124 – 135.